Budapesta 15 August 1904. Nr. 28

Abonamentul:
1 an: ... 4 cor.
1/2 an: ... 2 cor.
1/4 an: ... 1 cor.

Numerul telefonului 59—21.

VOINTA POPORULUI

Redacția și administrația: Szabad Szó BUDAPESTA, VII., István-ut 67.

Numerul telefonului 59—21.

Organul partidului socialdemocrat reorganisat din Ungaria. Foaie pentru poporul muncitor Român.

Redactor prim: **V. MEZŐFI.** — Redactor resp.: **D. Cienadi.**

Socialismul la sate.

Constantin Mille deputat în camera din România și director politic al ziarulu Adevĕrul din Bucureștĭ sub titlul de sus a scris în foaia sa un articol de road pe care îl pubiicăm și noĭ ca urmă să remână și pentru viitorul cel maĭ depărtat.

Credem că numaĭ bun serviciu facem atât cetitorilor nostri, cât și cauzeĭ socialiste, când reproducem cele scrice de deputatul socialist Mi l l e, care totdeuna este așa de román cât aceĭ, carĭ sbeară în lumea mare, că numaĭ eĭ sunt lumina cea adevĕrată.

Noĭ tare doritorĭ suntem acum să auzim lătrăturile acelora, a căror gheșefturĭ s'au stricat prin desteptarea poporuluĭ din a noastră parte.

Eată articolul prieti nuluĭ nostru C. Mille:

— Sătenіĭ din Ungaria sînt în cea maĭ mare parte cîștigațĭ pentru cauza socialistă. Din cunoștințele mele personale pot să adaug, că în această privință partidul social-democratie ungur recunoaște că propaganda luĭ a prins maĭ ales printre țăraniĭ celor-l'alte naționalitățĭ. Nu este aicĭ locul de a cerceta căror cauze se datorește aceasta, dar faptul este adevărat, este recunoscut și de ungurĭ, este recunoscu și de fruntașiĭ romînĭ de peste munțĭ, și existența a donă gazete socialiste romîne e o dovadă că există o mișcare a muncitorilor de la sata în Transilvania.

Ceea ce s'a făcut în Transilvania destul de repede, era pe cale să se facă și în Romînia cind guvernul liberal a intervenit cu samovolnicie și a desființat întreaga mișcare din județele Teleorman, Vlașca, Olt și Pomanațĭ iăr de capiĭ eĭ ĭ-a dat în judecată și a ocținut de la tribunalele noastre osîndirea lor ca escrocĭ.

Aceasta n'ar fi fost nimic, mișcarea ar fi renăscut dacă nu s'ar fi întîmplat alt ceva maĭ trist, dacă ea nu ar fi fost părăsită de conducătoriĭ eĭ din orașe, carĭ aŭ trecut aproape cu totiĭ la partidul liberal. tocmaĭ la acela care le cistrusese mișcarea în chipul acesta samavolnic și răŭ voitor. E natural că în asemenea condițiuni totul a reintrat în tăcere, până cînd alțĭ conducătorĭ vor relua munca întreruptă și atuncĭ se va întîmpla și în Romînia, ceea ce s'a întîmplat acum în Transilvania

După umila noastră părere o mișcare socialistă la sate, ar schimba fața luptelor police, ar aduce în Romînia o revoluțiune pașnică, care nu poate fi comparată nicĭ ar schimba insășĭ bazele luptelor dintre partide. Și pentru aceasta n'ar trebui în întreaga țară romînească de cît 40—50 de oamenĭ hotărîțĭ și cu autoritate. Experivnța s'a făcut, și s'a făcut în județul Teleorman, de cel care scrie acest articol și care n'are alt merit de cît acela de a fi reluat și continuat mișcarea socialistă începută de pruparea din Capitală. Zicem că 40—50 de oamenĭ ar fi de ajuns și poate și maĭ putin. Inchipuiți-vă în adevăr, în fie-care județ, un om orĭ doĭ carĭ să se pună în contact cu săteniĭ. să-ĭ povățuiască, să-ĭ lumineze, și apoĭ să reușească a se alege daputat. Dacă acelaș lucru s'ar repeta în treĭ-zecĭ de județe, iată în parlament treĭ-zecĭ de deputațĭ aĭ țărănimeĭ unițĭ la un loc, cu program de luptă bine stabilit. Și cînd zicem treĭ-zecĭ de deputațĭ poate sîntem modeștĭ, nu sîntem de loc optimiștĭ. Dar este imposibil ca o mișcere ca aceasta să nu influenţeze și asupra colegiuluĭ al II-lea, maĭ ales în orașele micĭ. unde de multe orĭ orășeniĭ nu sînt de cit furnisoriĭ sătenilor din munca cărora trăesc și pentru carĭ țăranul este unicul client,

Treĭ-zecĭ de peputațĭ în parlamentul romîn ce n'ar putea face! Eĭ ar fi arbitri partidelor, de proectele lor de lege s'ar vorbi numaĭ, de chestia țărănească s'ar ocupa și preocupa toată lumea și față de ceĭ treĭ-zecĭ de deputațĭ, carĭ aŭ la spatele lor cele cincĭ milioane de sătenĭ, cine ar putea rezîstă ca să nu acorde țărănimeĭ toate reformele democratice pe carĭ ea le cere și de carĭ are nevoe pentru a lua parte la viața publică?

Ceĭ treĭ-zecĭ de deputațĭ aĭ țărănimeĭ, în scurt timp ar cîștiga votul universal și Casa rurală și intervenția lor în luptele politice le-ar schimba cu totul fața, punîndu-le pe baza principiilor, nu pe aceea a discuțiilor și certurilor de persoane ca astăzĭ.

Treĭ-zecĭ de oamenĭ hotărîțĭ, treĭ-zecĭ de prietenĭ sincerĭ aĭ poporuluĭ, treĭ-zecĭ de apostolĭ și la nevoe treĭ-zecĭ de martirĭ, iată ce cere cauza săteanuluĭ romîn — căcĭ e natural că lupta aceasta va avea și victime de la inceput, dar nu poate să nu triumfe fiind-că avem o populațiune rurală a căreia stare ee spirit este așa că nu așteaptă de cît pe un Mesia ca să meargă după el.

Și bine înțeles că pentru toate acestea, ajnnge caleă legilor, totul petrecindu,se în pace și liniște, o revoluție pașnică, dar una care după cŭm am zis covîrșește în importanță tot ce s'a făcut in tara romînească, dar care s'aŭ făcut pe hîrtie numaĭ, pe cînd opera aceasta ar reuși din sînul mulțimeĭ și ar fi reală pentru mulțime.

Treĭ-zecĭ de oamenĭ se cer! dar cu durere trebue ză recunoaștem că acești treĭ-zecĭ de romînĭ nu s'aŭ găsit încă. Eĭ vor veni de sigur. Cînd însă, cine poate ști?

In tot cazul, ceea ce-i pe cale să se facă în Transilvania, beea ce era să se fecă în 1899 în Rominia e o dovadă de ceea ce s'ar putea întîmpla și la noĭ, dacă ar fi cine să ia în mînă cauza oropsiteĭ țărănimĭ.

Const. Mille.

Transilvănenii și socializmul.

Foaia social-democrată Adevĕrul din România sub titlul de sus cată ce scrie despre partidul nostru social-democrat reorganizat de la noĭ din Ungaria. Dăm acest articol după cum urmează ca să fie de învĕtatură și pentru frațiĭ și prietiniĭ nostri, ear pe de altă parte să vadă dușmaniĭ poporuluĭ, carĭ nu-s alțiĭ decât așa bătjocoriții naționaliștĭ, carĭ într'una-s cu mânile în buzunarile altora.

O telegramă a corespondentuluĭ nostru din Budapesta ne spune că printre romîniĭ transilvănenĭ mișcarea socialistă face progrese marĭ.

Deși povestirile peduratuluĭ par mincinoase, fiind-că nicĭ socialistul cel maĭ ignorant nu cere să i se dea baniĭ ce au bogațiĭ, deși acestă minciună e aceeaș po care adversaniĭ socializmuluĭ o intrebuințează orĭ de cîte orĭ vor să provoace măsurĭ contra mișcăreĭ social-democrate. — totuși din spusele pedutatuluĭ maghiar pare a reesi un lucru, anume că țăranul romîn transilvănean, pare a se emancipa ee sub domnia frazeĭ și superstițieĭ, sub care a fost ținut până acum. El pare a fi hotărît să intre într'o luptă pentru a'șĭ asigura drepturile sale și buna starea sa. — poate sub influența condițiunilor economice schimbate, poate însătul și de pasivitatea în care il țin conducătorii mișcăreĭ naționale romînești.

In tot cazul naținnaliștiĭ romînĭ, chiar dacă sint adversarĭ aĭ mișcăreĭ socialiste, trebue să fie bucuroșĭ că țăranul romin a intrat în mișcarea socialistă. care respectă naționalitatea și credința fiecaruia, căcĭ ce se făceaŭ dacă vre-unul din partidele unguresti, cel catolic de pildă, care coehetează mult cu naționalitățile, punea stăpînire pe țăranii romînĭ

Orĭ-ce om liaeral trebue să se bucure încă dintr'un punct de vedere de cele anunțate din Transilvania, Un vînt de reacțiune, bătea de dincolo dc munțĭ spre noĭ. No-aŭ venit de acolo oamenĭ învățațĭ, maĭ bine pregătițĭ poate de cît sîntem nvĭ, — dar ne-aŭ venit și cu ideĭ învechite, cu prejudecățĭ nepermise, cu eispreț pentru teoriile umanitare, — adversarĭ aĭ reacționarismuluĭ dacă lovește intr'înșiĭ, partizanĭ aĭ luĭ, apărătorĭ aĭ luĭ cînd so servesc de el pentru a lovi în alțiĭ.

Era o vreme cînd socialiștiĭ din regat sperau să ducă eĭ cuvîntul bun al dezrobireĭ peste frontieră. Se pare că lucrurile se vor petreco pe dos de peste munțĭ ne va reveni și socializmul!

Astfel dreptatea aceea supremă care în istorie compensează toate, va face ca de acolo de unde aŭ venit socializmuluĭ romîn adversariĭ, să-ĭ vie și redeșteptătnriĭ!

Noutățĭ.

Manevrele au înghețat. Toată lumea se plânge, că să topește de căldură și eată că vine o foaie nemțească din Budapesta și zice că manevrele — au înghețat. Și pentru ce? Pentru că este foarte mare secetă, așa încât sacă apa din fântânĭ și pier dobitoacele de sete.

Tot bine că-s și socialiștĭ pe aceasta lume că acum anu, când prin Bosnia au căzut ca muștele feciorii nostri, s'au pus aĭ nostri la lucru și umplând lumea cu **Voința Poporuluĭ** și **Szabad Szó**, unde era descrisă toată treaba pe larg, au vĕzut și conducătoriĭ de la cătănie, că vara nu a lăsat-o Dumnezeu pentru-a se face exercițir, ci pentru a cosí și călca și tiera bucatele. Apoi veni-va nu peste mult și acea vreme, când contunîle for fi lăsate acasă pe vremea lucruluĭ de vară, că pânăși în dietă se vorbește de asta.

Moartea unuĭ deputat. Deputatul din Pecica, Vásárhelyi László după o boală grea a murit. De abia și-a închis ochiĭ și eată păgâniĭ încep a ae bate în jurul acestuĭ loc de deputat. Naționaliștiĭ din Arad vreau eară să candideze vr'un fișcălășuț flămând, partida luĭ Kossuth deasemenea pune pe vr'un fișcălătec, Tiszaiștiĭ pe acea urmă vreau să aleagă pe vr'un arêndator de pământ. Noĭ candidăm fața de acești domnișori pe

fratele M e z ő f i Vilmos secretarul partiduluĭ nostru social-democrat reorganizat și avem credință că Pecĭca va fi cercul electoral cel dintâiŭ care va trimite deputat social-democrat în parlamentul țăriĭ ungureștĭ.

Din cele 13 comune. carĭ se țin de cercul Pacĭca stăm bine atât la poporațiunea cea ungurească și nemțeasca, cât și la frațiĭ românĭ și slovacĭ.

Așa dar fraților strêngeți-ve rêndurile ca să fițĭ învingătorĭ. Frateie M e z ő f i în zilele acestea își va încnpe călătoriile sale prin satele din cercul Pecica,

Plehwd pe lumeă cealaltă. Dumnezeul Rușilor ministrul-tiran din Rusia cu Plehwe a fost ucis, când voia să meargă la țarul tuturor Rusiilor ca să maĭ înfunde în negreie temnițĭ pe aceĭ muncitorĭ cum se cade aĭ omenireĭ, a căror nutră nu i a plăcut bitanguluĭ aceluia, care bagă în boală toată Rusia. L-a ajuns soartea tocmaĭ atuncĭ, când era să maĭ înmulțască ticăloșiile sale, însă îĭ s'a înfundat acum, pentru că un fecior tinĕr, plin de viață i-a aruncat o bombă înaintea trăsureĭ. Bomba a exploadat și a sfărîmat în bucățĭ pe ministrul Plehwe. Acest omor politte este al treilea și abia au trecut câteva săptămânĭ de la cel dîntâiŭ omor. După guvernatorul din Finlanda și cel din Jelisavetopol, a urmat acest atentat maĭ nou în Petersburg. cărnia victtmă a căzut tocmaĭ acela, care era csemat să îngrijască de anarchiștĭ.

Sate romîne socialiste în Ungaria, Deputatul Pap Géza, care reprezintă cercul electoral Béla-Szt-György a făcut zilele acestea o călătorie prin circumscripția sa, care, în cea maĭ mare parte e locuită de romînĭ.

Din convorbirile pe carĭ deputalul Pap le-a avut cu romîniĭ, rezultă că eceștia aŭ devenit cu davăvîrșire socialiștĭ.

Dînșiĭ aŭ spus: domnule peputat, dați-ne baniĭ carĭ se află îngrămădițĭ în casele statuluĭ saŭ procurați-ne depozitele acelora ointre stăpînitorĭ carĭ posedă prea mult.

»Intr'adevăr, toate astea ne aparțin nouă și nu lor.«

Cînd deputatul Pap vru să le arate enormitatea cerereĭ lor. țaraniĭ romînĭ răspunseră: „Sintem acum socialiștĭ și nu mergem alăturea de cît cu aceia carĭ sînt de asemenea socialiștĭ.“

Deputatul Pap adresîndu-se unuĭ popă, acesta răspunse: Noĭ am pierdut conducerea poperuluĭ de cînd socitliștiĭ și-aŭ făcut apatoriția aci. Nu maĭ sîntem conducătoriĭ poporuluĭ; nicĭ nu îndrăznim macar să eșim în stradă îmbrăcațĭ în haine preoteștĭ, eăcĭ ne expunem ast-fel viața.

»Inainte vreme populația noastra romîncască era foarte pacînică și ne era fnarte atașată: acum însă aceasta a dișpărut.

»Poporul nu maĭ vizitează biscrica s'a îndepărtat cu decăvîrșire de ca și nu ascultă de cît de conducatoriĭ partiduluĭ socialist.»

Controla despre noĭ. Fcaia cu numirea de sus vrea să facă glumă sau maĭ bine zis bătjocoră la adresa noastră. Noĭ susținem și acum cumcă părintele dr. Ioan T r a i l e s c u este un om tare învĕțat, cum rar găseștĭ în clerul român și este iubitor de adevĕr.

C o n t r o l a știind nu scrie adevĕrul, că alegerea de comitet nu în Curticĭ, ci în Macea s'a întemplat și la alegerea de preot din Curticĭ nu dr. T r a i l e s c u, ci precum am cetit chiar în C o n t r o l a ceva Ciorugor a fost trimis de la vlacia in Arad.

Apoĭ încă odată terminăm:

Trăiască dr. Ioan Trailescu cel maĭ cinstit protopor român și trăiască și frațiĭ nostri ce la Controla.

A treia sesiune a dieteĭ s'a încheiat cu ziua de 11 August după călindarul nou. Deputațiĭ cu toțiĭ se grăbesc ca să se ducă prin cercurile lor, că se vorbește — că poate pe la toamnă — vor fi aiegerĭ nuoĭ în toată țara.

Ziua împĕratuluĭ. și în acest an s'a sĕrbătorit aicĭ în Pesta cu mare părădie. Ministrupreședinte T i s z a a dat un prânz mare la care a invitat toate autoritățile bisericeștĭ civile și militare.

Paris suspendat. Fibirăul din Șiria, domnișorul P a r i s Gábor a fost suspendat precum se știe și înlocuit cu altul. Acum precum cetim în foile din Arad, prototiscul comitatens, dr. K e r e s z t e s Gyula va propuna ca P á r i s, pașa din Șiria să fie dat afară din slujbă și astfel își pierde și penzia.

Tot drept am avut noĭ, când am scris, că Dumnezeu nu bate cu bâte cu bâta!

Bravo luĭ!!

In lipsă de nutreț. In anul de față vom avea, puține nutrețe. Să ne incorvăm deeĭ toate puterile. că fără pagube maĭ însĕmnate să îndurăm lipsele ăstuĭ an.

Cu economisire înțeldaptă și cu precautare să ne întocmim daraverile gospodărieĭ că din pricina roduluĭ slab se nu ne pierdem și mult-puținul ce-l maĭ avem.

Ne sosesc știrĭ din multe părțĭ, că din lipsa nutrețuluĭ oameniĭ își vind vitele. Este un lucru cât se poate de nesocotit, care se nu-l facețĭ!

Ministru de agricultură s'a îngrijit, ca lipsa de nutreț să nu nimicească existița economilor micĭ. A dat voie, ca economii să-și adune frunzișe dio toate pădurile erarialeĭ Să poate cosi și fînul de pe luminisele pădurilor și s'a îngădit și pășunatul in pădurile, unde pășunatul nu pricinuește pagube marĭ. Astfel in cele maĭ multe părțĭ ale țăriĭ, pe unde se găsesc păduri, economiĭ vor avea un ajutor neprețuit. Economiĭ, carĭ locuesc maĭ departe de pădurĭ, își pot trimite acolo vitele, ca să pască. Ce e drept, lucru merge cam greu, dar totușĭ vom putea scăda vitele noastre de peire.

O știre de necrezut. Ziarul **Magyar Szó** spune pe urma uneĭ scrisorĭ a preotuluĭ M o i s e P o p o v i c i u din ținuturile Vășcăuluĭ, că — în contract cu erariul, care în vederea seceteĭ și lipseĭ de nutreț a dat poporului îngăduială să-șĭ ducă vitele la pășune în pădurtle erariale și să

adune frunziș pentru earnă, — **episcopul unit din Oradia-mare, cevas Dumitru Radu fecior de paure încă tot susține oprirea pentru pădurile episcopieĭ și nu lasă bietul popor niciĭ să pășuneze prin pădure, niciĭ să adune frunziș.**

Vedețĭ fraților Românĭ, cine-s episcopiĭ unatoșĭ din Biharie, acum e timpul potrivit să închinațĭ draculuĭ atât pe feciorul de paure Mnitru Radu, cât și legea luĭ cea unitușă.

Un noŭ atentat în Rusia. Foile din Berlin aduc știrea, că vicecolonelul B o g u s l a v s chi, prefectul cerculuĭ din Suchmalin din Armenia rusească a fost împușcat în orașul Igdir. Omorîtorul a scăpat.

Sanator pentru muncitorĭ bolnavi. Dr. Ștefan Wosinschi, a înființat pe proprietatea sa dela băile de pucioasă din Balf, comitatul Sopron, un sanator stabil pentru muncitorĭ, care este provĕzut cu 100 paturĭ, e deschis în tot decursul anuluĭ și primește atât bărbațĭ cât și femeĭ bolnave. Tractamentul bărbaților e separat de al femeilor.

Pentru întreținerea câte a unuĭ bolnav în sanator cu cercetarea medicală și cu folosirea băilor, în zilele de vară se plătește cor. 1.96, ear în cele de iarnă. cu încălzit și luminat cu tot, cor. 2,16.

Intreținerea constă: din 1, locuință cu haine de pat și cu serviciu; 2, dejun, la care se servește 4 dec. lit. supă și pâne; 3, prânz, la care se servește 4 dec. lit. supă de carne; 150 gr. carne și 3 dec. lit. fertură; 5 scaldă, naturală, cu pucioasă și băi minerale.

Taxă de cură nu solvesc niciĭ membriĭ sanatoruluĭ muncitorilor și niciĭ aceia, carĭ dovedesc cu atestat în regulă, că sunt lipsițĭ de avere.

Pentru tractamentul medical, fără prĭvire la lungimea timpuluĭ petrecut la băi, se solvește taxa de 6 cor.

Bolnaviĭ sanatoruluĭ se bucură de o reducere de 25% la prețul medicamentelor și la bandagele medicale.

Aceĭ bolnavi, carĭ în locul băilor de pucioasă calde, circumscrise maĭ sus. vor sa se folosească de băĭ cu apă electrică, de curent electric, de băi de noroiu, sau de cură de apă rece, se bucură de o reducere de 50% aprețurilor de sus.

Atragem luarea aminte a muncitorilor nostri asupra acestui sanator.

Piațul

Grău pe Octomvrie		10.42—10 43.
» » Aprilie		10.63—10.64.
Secară » Octomvrie		8.19— 8.50.
Ovĕs » »		7.18— 7,20.
Cucuruz (porumb) August		8.23— 7.24.
» »	Septemvrie	7.26— 7.27.
» »	Maiu (1905)	7.26— 7.27.
Rapiță »	August	11.25—11.35.

Poșta Administrațiuneĭ

Timbre pentru rĕspuns Rugăm toțĭ aceĭ frațĭ și prietinĭ carĭ ne scriu și do vre-un rĕspuns oare-careva să ne trimită tim mărcĭ poștale (ștemple), căcĭ partida nu-ĭ în s să rĕspundă tuturor fraților.

Aducem decĭ tuturora la cunoștință, că de în colo numaĭ acelora le vom rĕspunde, carĭ în s sorile trimise nouă, pun și timbre.

Sigil. Organele partiduluĭ nostru din fie comună au lipsă de sigil (peciet), cu care să tăresc scrisorile ce ni-se trimit. Decĭ fiecre gan are trebuință de un atare sigil (peciet.) Pe a încunjura cheltuelĭ zădarnice secretariatul parti luĭ nostru socialdemocrat reorganisat, s'a hot să trimită organelor sigile (pecieturĭ) marĭ cu 6 roane, ear cele micĭ în preț de 5 coroane. Banĭ trimit înainte.

Maĭ multor prietinĭ. Ne întrebațĭ ce-ĭ de făcut? Eată ve rĕspundem: pace fraților ear pace să fie între voĭ. Cu acest cuvênt: pace întărițĭ credința voastră în partidul socialdemocr în dreptățile luĭ Cristos.

Fată de autorităţĭ purtați-ve în pace, că să dațĭ prilej jendarmilor să sară asupra voastră sulița, baioneta și pușca. Dar voĭ de aceea închid în inimele voastre și pentru maĭ departe ideia robieĭ, care vi se va aduce prin partidul sociald mocrat reorganizat din Ungaria.

Tipografia Ștefan Nagel
Budapesta, VII., Vörösmarty-utcza 17.